

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1829/25
15.4.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Весне Секулић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ и ВВ, сви из ..., чији је заједнички пуномоћник Гордан Бзенић, адвокат из Параћина, ул. Краља Петра Првог "Коцка II", против тужених ГГ из ... и ДД из ..., чији су заједнички пуномоћници Зоран Богићевић и Вишња Богићевић, адвокати из Смедеревске Паланке, ул. Светог Саве бр. 35, ради утврђења ништавости писменог завештања пред сведоцима и утврђења повреде нужног дела и редукције тестамент, одлучујући о жалби тужених изјављеној против пресуде Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци, П 383/22 од 06.11.2024. године, у седници већа одржаној дана 15.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци, П 383/22 од 06.11.2024. године у ставу првом изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се утврди да је ништав писани тестамент пред сведоцима који је сачинила сада пок. ЋЋ, бивша из ..., дана 31.10.2017. године, а који је проглашен на рочишту за расправљање заоставштине дана 24.12.2021. године од стране јавног бележника, којим је завешталац располагала својом имовином у корист туженог ГГ из ..., као наследника, па се има сматрати да исти никада није био сачињен и да се заоставштина пок. ЋЋ, бивше из ..., расправи према Закону о наслеђивању, а **УСВАЈА СЕ** тужбени захтев тужилаца и поништава писани тестамент пред сведоцима који је сачинила сада пок. ЋЋ, бивша из ..., дана 31.10.2017. године, који је проглашен пред јавним бележником ... из Смедеревске Паланке, на основу члана 106 и 107 Закона о ванпарничном поступку, у предмету УПП: 1381-2021, веза О бр. 1077/21, дана 24.12.2021. године, а што су тужени ГГ и ДД дужни да признају и трпе.

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужених и **ПОТВРЂУЈЕ** решење о трошковима поступка садржано у ставу другом изреке побијане пресуде Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци П 383/22 од 06.11.2024. године.

Образложење

Ожалбеном пресудом Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци П 383/22 од 06.11.2024. године, у ставу првом изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и утврђено према туженима, да је ништав писани тестамент (завештање), пред сведоцима, заоставштина пок. ЂЂ, бивше из ..., сачињен дана 31.10.2017. године, а који је проглашен на рочишту за расправљање заоставштине дана 24.12.2021. године од стране јавног бележника, којим је завешталац располагала својом имовином у корист туженог ГГ из ..., као наследника, па се има сматрати да исти никада није ни био сачињен, па ће се заоставштина пок. ЂЂ, бивше из ..., расправити према Закону о наслеђивању. Ставом другим изреке обавезани су тужени да тужиоцима солидарно исплате трошкове парничног поступка у износу од 317.200,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде, под претњом извршења.

Против наведене пресуде жалбу су благовремено изјавили тужени, побијајући је у целости, из свих законских разлога.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је оценио да је жалба тужених делимично основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које овај суд, као другостепени пази по службеној дужности, као ни битна повреда одредаба поступка из тачке 12 истог члана, на коју се неосновано жалбом тужених указује, с обзиром да је првостепени суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, па се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати. Није учињена ни релативно битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 у вези са чланом 8 Закона о парничном поступку, на коју се жалбом тужених неосновано указује, јер је првостепени суд у складу са одредбом члана 8 истог Закона оценио сваки доказ посебно и све доказе заједно и за своју одлуку дао ваљане и на закону засноване разлоге.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су унуци оставиље, сада пок. ЂЂ, по ћерки ЕЕ, која је преминула 2016. године, док јој је тужени ГГ брат, а тужени ДД син. Сада пок. ЂЂ је дана 31.10.2017. године сачинила писано завештање пред сведоцима, којим је своју имовину оставила брату ГГ, овде туженом, док је наследнике из првог наследног реда, сина ДД и сво троје тужилаца, по праву представљања, искључила из наследства због недостојности, с обзиром да годинама о њој, њеном здравственом и социјалном стању нису бринули, нити су је обилазили и издржавали. Тестамент су потписали сада пок. ЂЂ и два сведока која су била присутна, ЖЖ и ЗЗ. Наведени тестамент сачинио је сведок ИИ, правник, по казивању сада пок. ЂЂ и након сачињавања завештања исти је лично однео пок. ЂЂ која га је само у његовом присуству прочитала, без наочара за вид и сагласила се са текстом унетим у завештање. Након смрти ЂЂ покретнут је оставински поступак ради расправљања заоставштине и на рочишту пред јавним бележником, тужени ГГ приложио је тестамент у оригиналу сачињен дана 31.10.2017. године, који је решењем на записнику и проглашен. Тужиоци су као наследни учесници оспорили пуноважност тестаamenta и од стране јавног

бележника упућени су на парницу ради утврђења непуноважности тестаментa, а из разлога што по њиховој тврдњи завешталац није била способна да схвати значај својих радњи. Оставински поступак је прекинут до правноснажног окончања парничног поступка. Из налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра др Анђелке Величковић од 9.10.2023. године, утврђено је да је сада пок. ЋЋ спорни тестамент потписала са 74 године, а да је претходно деценијама психијатријски лечена, прво због психозе, а затим и од могућег соматског психосиндрома. Особе оболеле од психозе су отуђене од реалности на бази поремећаја мишљења, емоција или перцепције и склоне су да предметима и појавама у окружењима придају другачије значење од оног које у реалности имају, те да у понашању следе своје променљиво расположење или дисторзно опажање. Сада пок. ЋЋ је још од 1972. године лежала на психијатријском одељењу због рецидивне психозе, а у терапији је користила велики број антипсихотика, с тим што је годину дана пре потписивања тестаментa почела да користи и антидементни лек "Donesep". Судски вештак је мишљења да је сада пок. ЋЋ уз надзор или бригу коју је добијала од брата могла релативно неупадљиво да функционише у заштићеним условима које је он омогућавао, али се поставља питање да ли је имала довољно резервних менталних капацитета које би мобилисала и уложила у рационално поступање примерено сопственим интересима и потребама. Судски вештак је мишљења да на дан 31.10.2017. године, када је сачињено писано завештање пред сведоцима, сада пок. ЋЋ, није била способна да схвати значај правне радње које је предузела и последица које из тога произилазе, као ни за разумно вољно одлучивање, те да из тог разлога није била ментално компетентна за сачињавање овог тестаментa. Услед дејства психотичног процеса и могућег органског психосиндрома њене способности расуђивања, расправљања, доказивања, опонирања и свеукупног сналажења у животним променама биле су значајно редуковане. Наведена обољења компромитовала су њено адекватно схватање, логичко закључивање, разумевање смисла и значаја грађанско-правне радње у коју се упустила, предвиђање свих последица својих поступака, као и несметано изражавање своје слободне воље. Њене појмовне, социјалне и практичне вештине неопходне за адаптивно функционисање нису биле довољне да се темељно осврне на све битне чињенице, а њене способности да разуме и да исправно перципира властите и туђе намере, без притиска, заблуде или страха, биле су лимитиране. Изјашњавајући се на примедбе тужених, судски вештак неуропсихијатар је у свом допунском налазу и мишљењу појаснила да су код дементних особа повремено, мада ретко, могући луцидни интервали, када су нешто прибраније, присебније и уз спорију вербалну комуникацију, проређивања појединих ставки тестаментa у дужем временском периоду, прављење пауза, вођење конверзације на конкретном нивоу без коришћења симболизације и комплексних питања, постојала би могућност да сада пок. ЋЋ схвати значај и последице правног посла у који се упустила.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је оценио да је тужбени захтев основан и да је предметно завештање ништаво сходно одредби члана 156 Закона о наслеђивању, која прописује да је ништаво завештање лица које није навршило 15 година живота и лица које је због неспособности за расуђивање потпуно лишено пословне способности. Првостепени суд је применио ову одредбу иако се не односи на конкретан случај, јер сада пок. ЋЋ није била лишена пословне способности, позивајући се на начело аутономије воље као једно од основних начела облигационог права садржаног у члану 10 Закона о облигационим односима, према коме су стране у

облигационим односима слободне у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја да своје односе уреде по својој вољи. Дакле, основни предуслов за настанак било ког правног посла, па и завештања, јесте постојање слободне и озбиљно формиране воље и намере да правни посао настане, а у супротном, ако такве воље нема, правни посао, па ни завештање не настаје. Првостепени суд је мишљења да у таквом случају наступа иста правна последица као и у ситуацијама када се завештање поништава или се утврђује његова ништавост, односно ставља се ван правног промета правно неваљано завештање, тако да оно не производи правно дејство. Даље је закључио да је услов за пуноважност писаног завештања пред сведоцима да је код завештаоца постојала озбиљна, стварна и слободна воља да сачини завештање, као и способност да ту вољу изрази, али да у конкретном случају, у време сачињавања спорног завештања, сада пок. ЋЋ није била способна да расуђује, односно није била способна да слободно и озбиљно формира своју вољу, што завештање чини непуноважним. Полазећи од налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра оценио је да сада пок. ЋЋ у тренутку сачињавања тестамена није имала “луцидне интервале”, који код дементних особа могу повремено да се јаве, односно да иста није била способна да схвати значај правне последице посла који је закључила.

Одредбом члана 78 Закона о наслеђивању прописано је да је завештање једнострано, лична и увек опозива изјава воље за то способног лица којом оно распоређује своју имовину за случај смрти, у законом одређеном облику, док је одредбом члана 81 истог закона прописано да завештаочева воља за сачињавање завештања мора бити озбиљна, стварна и слободна.

Одредбом члана 85 Закона о наслеђивању прописано је да завешталац који зна да чита и пише може завештање сачинити тако што ће пред два сведока изјавити да је већ сачињено писмено прочитао, да је то његова последња воља и потом ће писмено својеручно потписати.

Да би писано завештање пред сведоцима испуњавало услове пуноважности, како произлази из одредби Закона о наслеђивању, нужно је да је код завештаоца постојала озбиљна, стварна и слободна воља да сачини завештање, којим ће за случај смрти располагати својом имовином у корист завештајног наследника, као и способност да ту вољу изрази. Изјава овакве воље мора бити дата пред два истовремено присутна сведока, тако што завешталац изјављује да је већ сачињено писмено прочитао и да је то његова последња воља, а потом се на њему својеручно потписује, након чега се истовремено потписују и сведоци. Међутим, у конкретном случају, у време сачињавања спорног завештања, сада пок. ЋЋ није била способна за расуђивање, како је то утврђено из налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра, односно није била способна да слободно и озбиљно формира своју вољу, нити да схвати значај правне радње коју је предузела и последица које из ње произилазе. У том смислу, испуњени су услови за рушљавост завештања, а то је да је завештање сачинио онај ко није имао завештајну способност. Осим наспособности за расуђивање сада пок. ЋЋ, сачињено завештање није испуњавало ни потребну форму како би било пуноважно у смислу одредбе члана 85 Закона о наслеђивању, с обзиром да је по исказу сведока ИИ, који је и сачинио предметно завештање, сада пок. ЋЋ текст завештања само пред њим прочитала наглас, а требало је да то учини пред два присутна сведока и није изјавила да је то њена последња воља.

Како су тужиоци поднели тужбу којом су тражили утврђење ништавости завештања, а у тужби и током поступка позивали су се на разлоге рушљавости завештања, због завештајне неспособности сада пок. ЋЋ у смислу чланова 166 и 168 Закона о наслеђивању и због повреде облика завештања, то је по налажењу овог суда првостепени суд погрешно применио материјално право када је донео одлуку као у ставу првом изреке побијане пресуде и утврдио ништавост завештања. Међутим, како суд није везан правним основом тужбеног захтева, а како се у конкретном случају чињенице које образују стварни и правни идентитет захтева тужбе односе на поништај тестаментa, а захтев за утврђење ништавости у себи садржи и захтев за поништај, то је Апелациони суд преиначио став први изреке побијане пресуде, тако што је поништио писани тестамент који је сачинила сада пок. ЋЋ, а захтев за утврђење ништавости тестаментa, одбио као неоснован.

Примедбе тужених у жалби у погледу обављеног неуропсихијатријског вештачења, неосноване су, с обзиром да се судски вештак неуропсихијатар децидно изјаснила о томе да на дан 31.10.2017. године, када је сачињено писано завештање пред сведоцима, сада пок. ЋЋ није била способна за расуђивање, а да ли је евентуално имала луцидне интервале у неком другом периоду и могла да схвати значај и правне последице правног посла које предузима, није од утицаја на доношење другачије одлуке, јер се способност за расуђивање цени искључиво у моменту сачињавања завештања. Осим тога, тужени уколико су били незадовољни спроведеним вештачењем, могли су да предложе ново вештачење сходно одредби члана 270 Закона о парничном поступку, али они то нису учинили, због чега исти у жалбеном поступку у смислу одредбе члана 372 Закона о парничном поступку не могу са успехом оспоравати утврђено чињенично стање.

Неосновани су жалбени наводи тужених и у делу да тужиоци нису имали правни интерес за подношење тужбе и да је исту требало одбацити. Ово из разлога што су тужиоци законски наследници сада пок. ЋЋ, по праву представљања иза своје покојне мајке и у случају поништаја завештања, које се сматра завештањем које није ни било сачињено, могли би да остваре право на нужни део у поступку расправљања заоставштине, према правилима Закона о наслеђивању.

Приликом одлучивања, Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе тужених, али их посебно не образлаже, оцењујући да нису од утицаја на доношење другачије одлуке у овој правној ствари.

Са изложеног, другостепени суд је на основу одредбе члана 394 став 1 тачка 4 Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

У смислу одредбе члана 401 тач. 2 Закона о парничном поступку, потврђена је и одлука о трошковима поступка, с обзиром да је иста донета правилном применом одредби чланова 153 и 154 Закона о парничном поступку, имајући у виду успех парничних странака у спору, а све одмерено према Адвокатској тарифи и Таксеној тарифи важећим у време пресуђења. При томе, овај суд је имао у виду да је ожалбена пресуда преиначена на начин опредељен ставом првим изреке ове одлуке, али је то без утицаја на оцену правилности одлуке о трошковима поступка, из разлога што су

тужиоци успели у спору са захтевом који је проистекао из чињеница које образују стварни и правни идентитет захтева тужбе, а односе се на поништај тестаментa. Како захтев за утврђење ништавости из предлога петитума захтева у себи садржи и захтев за поништај из кога за тужиоце произилазе управо оне правне последице које су тражене тужбом, то је правилно првостепени суд усвојио захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка.

Са изложеног, Апелациони суд је на основу одредбе члана 401 тачка 2 одлучио као у ставу другом изреке ове пресуде.

**Председник већа – судија
Светлана Павић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић